

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. — Előfizetési díj július—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a „Politikai Ujdonságokkal” együtt esopán csak 3ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Vasárnap.

Irta EDVI ILLÉS PÁL.

... „Arczod a hol ragyog
„A népek, mind ott felvidul a kedély.
„S szebben tündököl a nap is.”
(Horat. IV., 5.)

Ha e közkézen forgó lap úgy megszólamlani tudna, mint há-sábjain az író emberek ékes nemzeti nyelvünkön hozzánk szólnak : régen panaszra fakadt volna, hogy a *Vasárnapot*, — melyről viseli nyájas czimét már negyedik éven, és a melynek egyrészből illy közkedvességre emelkedettségét is köszönheti, — még senki nem méltatta tárgyalásra. Azért mostan, midőn épen a 24 egyhangu vasárnap járja, nemcsak illő, hanem korszerű dolognak is véltük, hogy legyen neki szentelve egy külön czikkünk e mai számban, és megadassék neki a tisztesség.

Czime, melylyel magyar nyelven neveztetik, nyilván a vásá-roktól veszi származását, mik pogány őseleinknél e napon szoktak tartatni; — sőt keresztyénségre megtérésök után is sokáig; mig-nem e szokás Béla és más királyok parancsai és több ízben ismételt országos törvények által végre egészen megszüntetve lett, — de az e szent napra tapadott czim más illőbbel fel nem váltatott. Illy értelmű czimet a vasárnap más nemzetek nyelvén nem is visel. Németek nyelvén pl., — kik a hétnek napjait pogány eleik modora szerint, csillagokról és istenségekről czimezik, máig neve *Sonntag*, azaz : napszillag napja. Bibliai nyelven pedig czime : *Ur napja*. Va-sárnapról nevet hazánkban nem visel sem falu, sem város; míg a szombat és több heti köznapokról számos helység czimeztetik. Az ujholdvasárnapi gyermekről szóló nép-regék pedig nálunk is szá-jban forognak.

Eredetéről e szent napnak a legelső hirmondás olly ősrégi, hogy a világteremtésnek Mózes által rajzolt történetében gyöke-rezik, és szintén a kies paradicsomból hangzik felénk. „Hat napo-pon teremté Isten az eget és a földet, hetedik napon megnyugovék; és megáldá ezt a nyugalom napját (zsidó nyelven a *Szabbát*-ot) és megszentelé azt.” (*Megáldá*, azaz : sok nevezetes történet és lelki öröm napjává tevé; — *megszentelé*, azaz : a többi köznapoktól külön választá és magának jegyzé). — Gyakorlatian életbe léptetve mégis a hetedik napnak szentté felavattatása, csak Krisztus előtt 1400 évvel lett a mózesi tiz parancsolat által, a maroknyi kis zsidó nép-ben. E választott kis nép pedig drága ereklye gyanánt megőrizte a hetedik nap megszentelését, többbizbeni rabságba ejtésének, sőt végpusztulásának daczára; és megtartja ezt, az ő nemzeti istenségé-nek, a Jehovának tiszteletére mind e mai napig

Keresztyének legelőször zsidók közül válván ki, a főlénynak, — mint nem valamely egyes nép nemzeti istenségének, hanem mint az összes ember-nemzetek közös atyjának, — imadására és a nyugalomra szentelt napnak hetednapi rendszeres fordulatát is azoktól átvették és megtartották; — olly változtatással azonban, hogy a zsidóktól önmegkülönböztetés végett, a hét nap utolsója

helyett, azok elsejét határozták mindenkor megünneplendőnek, mivel a Krisztus, a keresztyén vallás isteni szerzője, e napon táma-dott fel halottaiból. És így nekünk keresztyéneknek, a vasárnap (bár a szombattól különböző napra áttételéhez a Krisztus feltáma-dása szolgált alkalmul) egyedül a legfőbb lénynek, az atya ur Istennek imadására van rendelve; míg az ünnepek az ur Jézusnak, és a szenteknek tiszteletére, vagy szintén nevezetes világi esemé-nyek emlékére vannak szánva.

Most már a hét szám átalján nemcsak zsidóknál, hanem ke-resztyén polgárisodott népeknél is valami tiszteletes alakot öltött, és magasztos tekintélyre emelkedett, szent írásokban igen sokszor használtatván. Így meg van írva pl., hogy Jákób 7 évig szolgál-t egy feleségért, hogy József álmodt magyarázta a 7 sovány és 7 kövér tehénről, atyját 7 napig gyászolta, — hogy a husvét 7 napig ünneplendő, — a 7 ördög, — *Miatyánkban* a 7 kérés, Jézus 7 végső szava stb. Korán ismeretes volt a 7 világ-csuda, a 7 görög bölc-s, a 7 főszin és hang is. Azért Krisztus után a hetedik évszázadban Mahomed fellépven, vallási intézetébe ő is befogadta keresztyének-től és zsidóktól az Isten imadására szentelt hetedik nap fordulá-sának rendszerét, mint ősrégi typut. Mindazáltal ő viszont megkülön-böztetésül keresztyénektől és zsidóktól, a hetedik szent nap fordula-tát a szombat-előtti napra rendelte; úgy hogy törökök és egyéb mahomedánok a mi péntekünket tartják és szentelik hetenkint va-sárnapuknak.

Melly hetesével forduló rendszere a nyugalom-napnak, véget-lenül jobb is, mint a híres *görög* és *római* pogány nemzetek napszá-mítási rendszere volt. Ők sok istenséget imádtak és ünnepeik s nyugalom-napjaik is fordultak feles számmal, melyek minden uj-hold első napján a népek kihirdettettek papok által minden he-lyen : de a legfőbb istenségnek minden hetedik napon cultussal és nyugalommal szentelendő ünnepről ők mit sem tudtak, — mint en-nek nincs nyoma a jelenleg virágzó nagyszerű pogány népeknél is, a chinaiaknál és indusoknál. Csak a negyedik évszázadban Kr. u., Nagy Konstantin, első keresztyén római császár által hozatott be a vasárnap rendszere, — eltöröltetvén a korábbi napszámítással együtt minden pogány istenség, ünnep és szertartás.

Hogy pedig a nyugalom napjának hetednapi rendszere, embe-rekre, barmokra nézve, a természettel is leegyezőbb : az igen kéz-zel-foghatóan bebizonyult a *francziákon*, kik az 1792-diki nagy for-dalom alkalmával, a keresztyén vallásnak és egyháznak is min-den rendszerét felforgatták, a főlény köztisztelésére és nyugalomra a hetedik nap helyett minden tizediket határozván. S így folyt az új rendszer néhány évig. De a kilencz napi folytonos dologtételt nem bírták ki sem emberek, sem barmok; úgy hogy a kormány kényszerülve lett ismét a hetednap rendszerét visszaállítani, mely divatoz maiglan is.

A vasárnap megünneplésének *történet-írását* illetőleg : az első évszázadokbeli keresztyének azt mindenkor nagy tiszteletben tar-tották; — utóbb is szintugy; sőt néhol a zsidó szabbath szigorusa-

gához hasonló szigort gyakoroltak. Igy pl. első hevében Nagy Konstantin, e napon még a törvénykezést is megtiltotta; Dániában a hiveknek vasárnapon még csak körmeiket metélni is fenyítendő bűnnek állítottatott. Magyarhonban több király alatt hozattak üdvös törvények a vasárnapnak szentül megtartása iránt. Mindjárt szent István rendeletei között áll, hogy ha valaki e napon vonós-marhák-kal dolgozik, attól ökrei vétessenek el és áruk osztassék ki a szegényeknek. III-dik László még keményebben fogta a vasárnap megünneplését, eltiltván e napon átallján mindennemű adást-vevést és a vadászatot. Igen jeles, kimerítő és keresztyénien liberalis rendelet e tárgyban az, melly Mária Terézia uralkodása alatt bocsátatott ki, és a mellyre, mint tekintélyre, maig is szokás hivatkozni. A legutolsó cs. kir. rendelet az ünnepek iránt — városokra vonatkozólag, — kelt jan. 7. 1850. Angolhon pedig az a derék ország, mellyben a vasárnapnak tiszteletben tartása és keresztyéni modorban megünneplése uralkodó divat szinte, és fönntartása szigorú törvények által is kezeltetik.

Többire a szent historia szerint, vasárnapon támadott fel Krisztus urunk, ezen öntetett ki a Szentlélek ajándéka, valamint, ezen adattak szent Jánosnak a mennyei látások és jelenések. De ezenkívül a hazai és világtörténelemben is, a vasárnaphoz sok nagyszerű esemény emléke csatlakozik, mint ezeket a hirneves *prágai ezer éves naptár* — bőséggel összegyűjtve mutatja.

Tartsuk immár a vasárnapot *nagy becsben*, mint Istennek bölcs intézetét, és fordítsuk mind testünk nyugasztalására, mind lelkünk idvességére. Örüljön ennek előre már a gyermek, hogy e napon szép ruháját veendő rá; — örüljön a fiatalság, hogy azon mulathat ártatlanul, — örüljön a meglelt kora, hogy hétköznapi munkáitól megnyughatik, — örüljön a napszámos, hogy veritékes fehér ruháját a hű nő tisztával váltandja fel; — örüljön cseléd és a néger rab-szolga, hogy igáját leteheti; — de örüljön e napnak minden lélek.

Felvirradván aztán reánk a vasárnap, köszöntsük azt mindjárt reggel buzgó imánk elmondásával, és tiszteletére öltözzünk fel vasárnapi köntösünkbe. Utóbbi óráiban a hívó harangszóra jelenjünk meg az ő számára ékesen felszerelt termekben, a templomokban, nem pompás ruházatban, de tisztában, csinosban és izletesben, hogy halljuk ott az izeneteket hozzánk a mennyeiből. Jelenjenek meg pedig templomban a házaspárok szépecskén együtt, tiszta szerelindöknök édes gyümölcseivel maguk előtt. Délben vendégljük meg egymást sorsunktól telő jó ebéddel, mellyet a családi boldogság érzete fűszerezzen. Déleesti órákban fogadjunk el szives látogatókat, vagy keressük fel magunk a jóknak vidám társaságát; — olvassunk tanulságos hasznos könyvekben. Ne legyen feledve valami keresztyéni jó cselekmény is a szegények és szerencsétlenek iránt, minövel jegyezzünk meg mindenegy hozzánk térő vasárnapot. Végre pesti vagy más nagyvárosi honpolgár és nő zárja be a vasárnapot a nemzeti színház előadásainak élvezetével. Hanem aztán reggelre kelvén, kiki foglalja el munka-állomását műhelyeiben jókedvvel; *Heverdel* hétfőt tartani ne vágyják senki; és más idegen fajú mester-legényeket e részben soha ne majmozzon.

Főcsélja mégis a vasárnapnak: a lélek üdvességének munkálása. Isten halhatatlan lelket bizott reánk, hogy mi azt örizzük, ápoljuk és készítsük egy jobb életre: s vajjon mi ezt tenni vonakodnánk-e? Hat napig nézünk magunkon kívül eleget, s nem volna-e okunk, hogy a hetedikén nézzünk egyszer önmagunkba is? Hat napon járdalunk az Istennek teremtvényei között, s ne legyen-e egy nap, mellyen a teremtő után is tudakozódjunk? Hat napig élünk az Úrnak jótételeivel, s nem volna-e méltó, hogy egy napon neki hálát is adjunk? Hat nap kifárasztott, erönket kimerítette, kedvünket lehangolta, s ime! akkor itten egy hüves sátorra találunk, — nem! nem sátorra, de diszes palotára, melly örök hazánknak jelképeivel van feldisztatva. Itt lépnek fel e hazának békés követői, kik nekünk gazdag lelki vendégséget készítenek. — Ők meg akarnak enyhíteni, és a mi sok világi bajaink között, egy új hétre való lelki mannat nyujtanak nekünk erősségül. S mi megvetnök-e ezen követeket? — Mi e földön megannyi jövevények vagyunk, kik az élet zajaiban sokszor elfelejtkezünk igazi hazánkról, és az atyai háznak örömeiről: s nem kelleme vendégül jön e hozzánk az a nap, melly minket azokra emlékeztet? Nagy és kétes ut az, melly itt előnkbe hat napra kimérve van; s ne figyeljünk-e egy hetedik napon azok szavára, kik ez utban jártasak keltesek lévén, minket óvnak tévedéstől?

Azért a vasárnap legyen áldott egy szívvel szájjal mindnyá-

junktól; — hozzon örömet minden fordultával kicsinynek nagynak, szegénynek gazdagnak, köz és uri rendű polgárnak és polgárnőnek; — legyenek pedig áldottak mindazok, kik a Vasárnapot a mi ezt a *vasárnapi* czímet viseli, tettelesen szeretik.

Kakas Márton

siralmas históriája 1529-ből *).

Stoltzenburg várkastély
— Neve is mutatja — **)
Ostrom alatt magát
Nagy kevélyen tartja,
Báthori Istvánnak
Erdély vajdájának
A figét mutatja . . . . .

Báthori hiába
Küszködik és fárad.
A nép nem akarja
Feladni a várát;
Azt az embertelen
Jött-ment várórséget
Semmi meg nem hatja . . .
Az se, hogy az öreg
Érdemes vajdának
Lábai mint fáznak,
A kösvény iszonyu
Dühösen hasgatja . . .
A meleg szobából
Jó kedvvel lebamul
S midőn az öreg ur
Ostromló taborát
Körül sántikálja:
Még csak meg se állja
„Hova bizzeg kelmed”
Hogy ne kiabálja. —

Haragszik a vajda
S izeni mérgébe:
Hogy ha fel nem adják
Tüstént emberségre
A várat — hát vége . . . .
Még az nap iszonyú
Nagy csapás követi
Mert irgalmatlanul
Halomra löveti . . . . .
A népséget pedig
Mind felakasztatja
Ez Báthori István
Erős akarátja . . . . .
S a bolond órséget
Mind ez meg nem hatja,
Magát még csak egy is
Az öreg kedvéért
Fel nem akasztatja . . . .
Egyszer Báthori csak
A várba izeni,
Hogy abból egy lélek
Se merjen kimenni,
Mert holnap eljövén
Ágyui, — fogadja
Borzás szakálára:
Pilátushoz küldi
Őket vacsorára . . . . .

Nem jó tréfa lenne
— Az órség kiáltja —
Ha az öreg vajda
Szavát majd beváltja!
A millyen haragos
Kitelhetik tőle,
Hogy a bent levőknek
Szellőre megy bőre . . . .
Hogy hát kikerüljék
Ezt a mulatságot
Mindem legény evés,
Ivás után látott.
S mindent eleméztvén
A megszorult várba,

Kiszöktek belőle
Későn, éjfél-tájba. —

Báthori Istvánnak
Nagy ostrom-ágyuja
A halált úgy fujja
Csakugy izzad bele,
A várnak teteje
Eg nagy ropogással
A falak is nyomba
Dőlnek egy halomba . . . . .
A jó Báthorinak
Nem férhet fejébe
Hogy a védelemre
Egy ember se lépe —
Eb-anyakja népe
Mind egy lábíg meghalt,
Mindnyájának — vége . . .
Bevitte seregét
Az elpusztult várba,
Minden zege-zugát
Össze-vissza járta
De a népség helyett
Patkány-sereg várta . . .
Melly nagy éhségében
A nyereg-bundát is
Még az nap megrágtá . . . .

Az öreg ur tüstént
Tanács-ülést tartá
S mérgében bozontos
Üstökét vakarta,
Maga elment onnan,
És várkapitánynak
Kakas Mártont hagyta. —

Nemes Kakas Márton
Uram ő kegyelme,
Mint nevérol látszik,
Nagy szerepet játszik
S mint olyan nagy elme
Az egész vidéknek
Leve veszedelme.
Két rongyos ágyuja,
A mellyet a vajda
Mint haszna vehetlen
Terhet hátra hagyta,
Ott ásit a napra . . . . .
Kétszáz várórsége,
Melly holmi gyülevezs
Czigányból lett vitéz,
Koplat nagy éhségbe,

Ha az órséget
Prédára bocsátom —
Okoskodik Márton —
Ugy-Isten emegtet
A gonosz ellenség
Ezen rongyos várba
— Egy órát sem várva
Könnyen felspékelhet,
Az az öreg vajda
Héj! minek is hozott
E szörnyű átkozott
Kelepczébe, bajba . . . .!

Gondolt egy okosat . . .
A vár építéshez
Mindjárt hozzá fogat,
Tíz ember minden nap
Tikel, tákol rajta

*) Nem tréfa, hanem történeti alapon nyugvó valóság, lásd Budai Lexicon II kötet 374 lap.

**) Tudom, hogy ennek a várnak magyar neve Szelindek, de miután a szászok birodalmába esik, hadj maradjon a büszke Stoltzenburg. K. J.

Ki az építésért
Még csak jó szót se kap.
Márton Kakas urba
Nagy vitéz az akarát,
De az építkezés
Nagyon lassan halad,
Pedig az őrsgnek,
A vitézlő népnek
Alig volt egy falat.

„Nemzetes jó uram“
— Szólt egy szájas lakos
„Ez az építkezés
Nagyon hosszú, bajos.
Ha vagy százan fognánk
Egyszerre munkába
Elvégeznék biz ezt
Szépen hamarjába,
Kelmet is békével,
Lakhatnék a várba“.
„„Jól van, holnap százan
Jőjjenek hát kendtek““
És az építkezők
A mint haza mentek,
Nem jóba törhették
Armányos fejüket . . .

Másnap reggel egy nagy
Sereg falubeli
Megy a várba, s hátát
A kulacs terheli . . .
Foly a munka, csak ugy
Ég kezeik alatt,
Az építés délig
Nagyon gyorsan haladt . .
És midőn középre
Ér az égen a nap

Jót iszik mindegyik
És mellé jót harap . . .
A vitéz őrserég
Kiváncsian nézi
Hogy a vármunkások
Miként dorbézolnak,
Majd közelebb mennek.
S míg Kakas Márton a
Dél-álmot aluszsza
Összelegyednek,
S a tesse kulacsból
Jó hellek nyelnek,
Végre a jó boron
Összeverekednek. —

A vár őrizete
Nem sokára halva —
És Stoltzenburg ismét
Vissza van foglalmá,
S karóba huzván a
Lemészárolt népet,
Kitették a várra
Csak ugy czimer végett. —
Kakas Mártont pedig
A bástya falára
Magasra akaszták
Szegényt utójára . . .
Ki vitézségével
Illyen pórul jára. —

* * *
De ám az egész fajt
Nem huzhaták nyárra,
Mert egy Kakas Márton
Most is él még, és a
Vasárnapi Ujság
Hű dolgozó társa. — *Kis József.*

Az istenhegyi székely hőseány.

Elbeszélés írta JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

A Vaseő Ribarcz és Adorján azt a csatatervet gondolták ki a tatárok ellen, hogy összeszövetkezvén a hátszegvidéki oláhokkal, azok közül ötszázat elküldtek éjszaka a tatárok háta mögötti erdőkbe, hogy ott a fenyveseket gyűjtsák fel köröskörül. Akkor még nagyrészen fenyvesek fedték Erdély hegységeit. A munka szépen sikerült; jó távol az oláhok meggyújtogatták a gyantás cziheret s egy éjszaka a tatárok arra a csodára ébredtek fel, hogy most az egyszer nyugat felől kezd virradni. Az erdőégés fénye volt az. Hirtelen keletkező déli szél ellenállhatlanul hajtotta feljűk a tüzet, mely, mintegy égő tengeröböl fogta őket nem sokára körül; egész éjjel bevilágítva az eget, s reggel fekete felhőket hagyva azon, miknek gyantás füstjét hozzájuk hordta az erős szél.

A három orrú khán minden kövérsége daczára átlátta, hogy itt nagy a baj. Eddigelé csak könnyedén vette a megszállást; elégnek tartá megtelepülni az atyási vár alatt s rá várni, míg annak őrsege kiéhezi magát onnan; de most tapasztalni kezdé, hogy itt többé nincs maradás; pár nap alatt az erdőégés idáig terjed, azzal pedig ki mérközik meg? nem volt mit tenni más, mint neki menni a várfalnak, a mi pedig a tatárnak soha nem volt izlése szerint, mikint ezt Magyarországon is minden alkalommal bebizonyítá.

Lóna készen várta őket. A közelgő erdőégés őt is értesíté arról, hogy Adorján segítséget hoz, s a tatárok ostromolni kénytelenek. A bástyákon készen állt már üstökben az égő szurok, a lejtőkön a malomkerekes gerendák; fellállitva sánczkarók és néma lovasok, a férfiak megtüzesíték dárdáik hegyét, az asszonyok követet hordtak a falakra, a gyermekek parittyákkal, nyilakkal álltak készen. Még akkor nem volt ágyú a világon, sokkal több mestersege volt a harcrolásnak, mikint mostan, s mind a két keze tele volt minden embernek, ha a melegére került a dolog.

Egy álló nap mindig ostromolt a tatár, ha az egyik tömeg kifáradt, felváltotta a másik, de a székelyek odafenn a sánczon nem csüggedtek; ott járt Lóna mindig a legnagyobb veszélyt keresve; a hol legjobban dühöngött a harc, ott mutatva példát bátor jelenlétével, biztatva saját feleit, riogatva az ellenséget.

Végre megszegyenlette magát a khán, hogy egy asszonyember ilyen vitézül tud neki ellenállani s maga ragadta kezébe a lobogót

s csapatjai élére állt, s a végső élszánt ostromra nagy lármával hivta őket.

Meglátta azt Lóna odafenn az őrtoronyban s egy nyilat véve puzdrájából, annak vesszejére hun irással felmetszette e szavakat: „A khán orra hegyén keresztül.“ Azzal tegzére fekteté a nyilat, s jól megczelőzá a tatár vezért, s mikor az oldalt fordulva legjobban tüzelé seregeit, ellötte reá a vesszöt.

Abban a pillanatban ujjongás hallatszott a bástyákon: a khán harmas orrát úgy furta keresztül a nyíl, mint mikor a pákosz gunár orrába vesszöt dognak, hogy ne ehesse a vetést.

Mikor a tatár babonarontók kivonták a khán czimpájából a nyilat, bámulva olvasák, a mi annak vesszejére van írva; a ki azt a nyilat küldte, küldhette volna azt egyenesen a khán szívébe is; így még a tatár ijászok sem tudnak löni, pedig azok híres lövők, teljes életükben sem tanultak egyebet. A khán átkozta dühében az Istent; hogy őt így csúffá engedte tenni.

Az Isten nem is feledkezett meg róla, mert abban a veszedelmes órában, midőn az ostromlók már a bástyák fokáig jutottak, holttestekből emelve gátot, mellyen ember ember ellen harczolt; megharsantak Vaseő Ribarcz trombitái Thoroczkó felől s egy kis, de bátor csapat Ribarczczal és Adorjással élén bevágott merészen a tatár sereg oldalába; segítséget hozva Lónának és a kifáradt székelyeknek.

Ribarcz ugyan, a mint meglátta a tengersokaságot maga előtt, egy kissé meghökkent.

— Megálljunk ecsém, nem vágunk ezen ma keresztül.

— Dehogy nem, kiálta Adorján, nem látja kegyelmed Lónát ott a falon.

Erre aztán Ribarcznak sem kellett több: fogta egy kezébe buzogányát, a másikba kelevészét s neki ereszté a kántárszarat, sarkantyúba kapva lovát.

De meg is adták volna a jámborok az árát jó akaratuknak, ha a kegyelmes ur Isten segítségükre nem jö, támasztván haragos zimankós fergetegét nyomban a fejük felett, melly villámlással, csattogással jött az égő erdő felől, fekete felhőket tolvá maga előtt. Annival feketébbek voltak pedig a felhők, minthogy a tömérdek felszálló kormot mind felszedték magukba, a miért azután, mikor elkezdett belőlük esni a zápor a harcosok fejére, nem különben tetszett, mintha most egy kalamárist döntöttek volna fel odafenn, s annak a leve csorogna tiszta eső képében az emberek nyakába.

Hej de használt ez a fekete lucok a magyar fegyvereknek, mert a tatárhad összeázott tegzein megereszkedtek a húrok, nem vitték odább a nyilat; a sötét koromesöben czélozni sem lehetett, habár kard és buzogány dolgában senki sem tett ki a magyaron. A sötét fergeteg elfedé csekély számukat, a fekete zápor egyszínűre festett minden alakot, úgy hogy a magyart nem lehetett felismerni a tatártól; ezek azt hitték, hogy minden oldalról megvannak támadva pokolbul támadt ördögöktől s egymást kezdték ölni, míg Ribarcz vitézei szüntelen Jézust kiáltozva, arról egymásra ismertek.

E rémséges harcban a három orru khán maga is annyira megrettent, hogy futásról kezdett gondolkozni. Hisszala azt mondá neki, hogy a Majmún tündér szellemei vannak rajtuk, a kik ellen az ő bűvésze nem használ semmit; hátuk mögött volt pedig a Torda hasadéka.

Hisszala arra biztatá a khánt, hogy meneküljenek azon keresztül, ha ő megbabonázza a lovakat, azok átugratnak a hasadékon, mint egy kis árkon.

Hisszala boszut akart állni azért a szép ifjuért, kinek ajkát a khán megcsókoltatá vele.

A khán és kísérei hittek neki, s bizton követték a némbert, ki maga nyargalt legelő a sűrű záporban az örvény felé; az ember nem látott mást, mint az előtte nyargaló lovat.

A meredek partjára érve, Hisszala sarkantyúba kapta lovát s elkiáltva a bü-szöt, előre ugratott maga; utána a khán, és utána csoportostul a hátrább jövők; ezek nem látták az előlmentek veszedelmét, azok nem kiálthattak nekik vissza. Egyenesen átugratnak a másvilágba.

Másrészt az égő erdő felé széledt: mi lett ott belőle? azt senki sem tudja.

A többit levágta a székely és magyar vitézség, meg az ő saját eszeveszettségük.

História-írónak sem maradt meg az egész esordából senki.

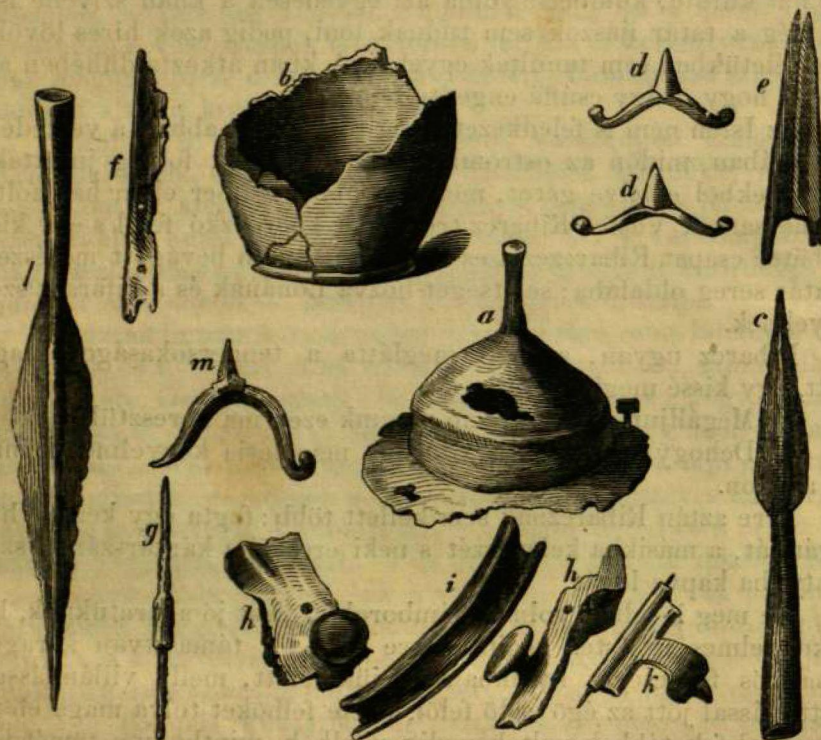
Mint mikor nagy sáskacsoport jön, az emberek elijednek tőle; felfalja ez az egész világot; aztán neki jön egy zivatar, egy óra alatt a földre paskolja őket; vagy mikor nagy hernyójárás van; egész falu népe éjjel nappal irtja, még sem látszik rajta; egy hideg éjszaka pedig úgy elenyészeti őket, hogy azt kérdik: merre voltak?

(De már igazán a vége következik.)

Talált régiségek Lasztócson.

(Zemplénmegyében.)

Ezen általam 1856. évben a lasztóczi határban talált régiségek közlését az alább elmondandó szempontból érdekesnek vélem.

Régi eszközök.

A gabnaföld zápor által mélyre mosott barázdájában, fúrkezés közben az *a* alatti, öt hüvelyk magas és karimástól hat hüvelyk széles vas sisaktetőnek hegye tűnt szemembe; kifordítván azt a barázdá széléből, az általa beborított s félig szétomlott durva vas-tag szürke agyaghamvederre találtam *b* mintegy öt maroknyi elmeszesült embercsontokkal, mik közt a koponyának alig négy öt s az is felette apró darabja látható, a többi csontot s a veder hiányzó részeit, valamint a sisakhoz tartozhatott darabokat, kétségkívül az alig száz lépésre eső Ronyva folyamába sodorhatta már

Régi edények.

előbb a zápor, e menedékes lejtésű szántóföldről. A *h* és *k* alatti vasak a sisak részei, nevezetesen az első kettő, min gomb látható, kötelékéhez tartozhatott, de vajjon mi lehetett az *i* alatti kivülgyelt vasdarab? A borsisak, mellynek az *a* alatt itt közölt része csak tetejéül szolgált, úgy vélem, szétmállott, s ezen tető a rajta látszó tetején négyszögű (4 van ilyen rajta) szögecskékkel lehetett a borsisakhoz kapcsolva. Vadásztáskámba rakván a vedret, cson-

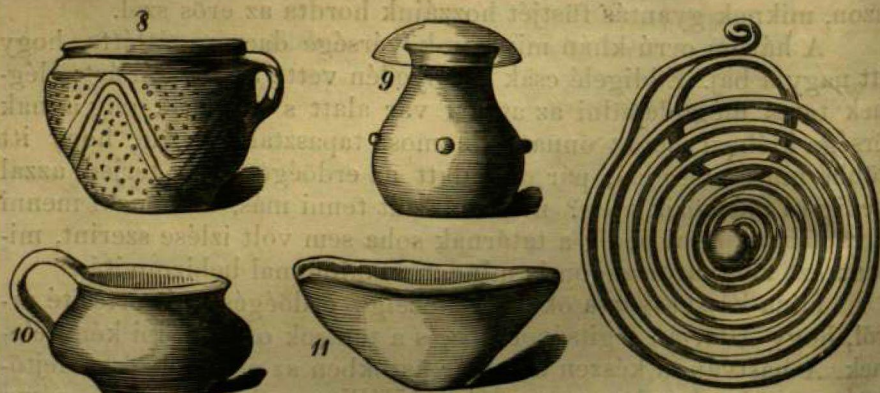
tokat, sisaktetőt, tovább kezdtem ásni bicskámmal, s kiszedtem egymásután a késtördéket *f*, árat *g*, ollót *e*, a két sarkantyút *d d* s a rövidebbik hét hüvelyk hosszú kopjavasat *c*; mindezek a veder körül, s aljával egy mélységben feküdtek. Jó ásó szerre találván a kopjában, mélyebbre kezdtem ásni, de ezentul bár ugyancsak mély s széles gödröt vájtam, egyedül a hosszabbik tizenkét hüvelyk hosszú kopjavas tűnt elő *l*, mellyet a veder alatt akkép találtam hegyével alá szúrva, mint rajzom mutatja.

Ezeket mind katona használta: kése, ollója, ára, kopjái, sarkantyúi (ez utolsók lovasra mutatnak) mind hamvához tétettek, s hamva sisakával borítottatott be, mint legillőbb fedéllel egy bajnok hamvvedrén. S ime ez utolsó az, mi e különben jelentéktelen csekélységek közlésére birt; tudtomra legalább illy eset még nem fordult elő, minden eddig általam látott s hallott vedrek fedelei, aljával azon egy anyagból állván... Ezen sisaktető rajzomban, idomát tekintve, egész sisaknak volna vehető, de szűk ürege, mellybe, kivált mélységére, egy férfi ököl sem fér, s szögkapcsai nézetemet pártolják.

Régi edények.

Római vagy szláv régiségek-e ezek? a sisaktető idoma, a nálamnál hozzá értőbb régiség-búvárt leginkább utba igazíthatja. Feltűnő előttem, hogy e századokig földben hevert vasak, kivált a kopják, sarkantyúk, felette kevésbé rozsdásak, az elsőknön látszó csorbák részint ásás közben, részint később esvén rajtok. Legtöbbit szenvedett a sisaktető s a kés. Hogy a *d d* alattiak sarkantyúk, kétségkívül van, azaz sarkantyú gyanánt használt, sarkra kötött hegyes vasak, idomukra nézve nem sokat különbözök ezen ide máshonnan rajzolt, s nem e régiségek közt talált ó-kori s tán épen római sarkantyútól *m*. Hogy illy nemű hegyes vasakat (habár a régi emlékek lovasain nem láthatni is sarkantyút), használtak az ó-korbeliek, kitünik többi közt Virgilius Aeneisének következő sorából is: „quadrupedemque citum ferrata calce fatigat“, s részemről, miután ugyan e szántóföldön, a mostani helytől alig negyven lépésre pár év előtt egy valóban római, tövében többszörösen tekeret fülű, női öltöny-kapocsra (Fibula) találtam, e régiségeket is rómaiaknak vélem.

Régi edények.

Rézkarika.

Érdekesnek hittem egyszersmind e néhány, megyénkben, a Bodroghközön (2., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11. számúak) talált régi edények rajzát is közölnöm. Az 1. számú szürke agyag csontvedernek magassága tiz, szélessége közepén kilencz hüvelyk, telve majdnem félig csontokkal; a többiek egy, másfél, három, négy, ötödfél hüvelyknyi nagyságu edénykéek, s egy kettőben közülök állítás szerint ételnemű összeszáradt anyag találtatott, (sírban találtattak, nagyobb hamvvedrek körül rakva), habár az ugynevezett római Praefericulum idomával s nagyságával egyik sem bir. Legsajátságosabb köztök a 6. számú, aljánál négy bötyökkel, melly is kut-

ásáskor Szabolcs faluban a régi földvár közelében találtatott. Ily edényeket Bodrogközön a Szerdahelys Szomotor közti homokon találhatni leginkább, s az itt közlöttek némelyikét Szerdahelyen b. Vécsey Pálnál rajzoltam le. Fedeles, mint látjuk, csak egy van közöttök, fölírat pedig a megyénkben kiásottak között tudtomra egyen sem találtatott. Kézhez nem mindegyik jut, ha találója paraszt, kivált tótparaszt, boszuságában hogy kincset nem talál bennök, rendesen összetöri kapójával; e sorsra jutott többi közt a néhány év előtt Bánócson talált nagy agyag hamvveder is, melyben a hamvra, karikába tört egyenes kard volt téve, e kardnak csak mintegy két arasznyi része jutott hozzám.

A végül ide rajzolt s hazánkban több helyt talált rúgószerű rézkarika iránt, melyből egy példánnyal magam is bírok, szabadjon kérdést tennem hazánkfiaihoz, meg van-e már valaki általfejtve mi koré, nemzeté volt legyen az, s mi végre használtatott? tudtomra még mindekkoráig sincs tudva; a Kubinyi Ferencz által pár év előtt kiadott kötetek (czimét elfeledém) programmján több régiségek között e rézkarika rajza is állván, előre örültem remélt megfejtésén, a vállalat folytatása megszüntével azonban, ez is elmaradt. — *Szemere Miklós.*

Murány vára.

Annak neve, ki Gömörmegyében e sásfészket, e nyaktörő sziklára építé, nem tudatik; legvalószínűbb, hogy az Plosvaiak építék ezt is, kik Jolsva mezőváros határában két várat bírtak. A 15-ik században Giskra vezérnek szolgált biztos lakhelyül, melyből őt Mátyás király alatt Zápolya István űzte ki. A 16-ik században mind a várt, mind az urodalmat a Tornallyaiak bírták, később Bacsó Mátyás kezébe jutott, ki is innét csapatával az egész felvidékre kiterjeszté rabló kirándulásait — egész a sziléziai és lengyel határokig. De az 1548-i országgyűlés honellenének nyilvánítván őt

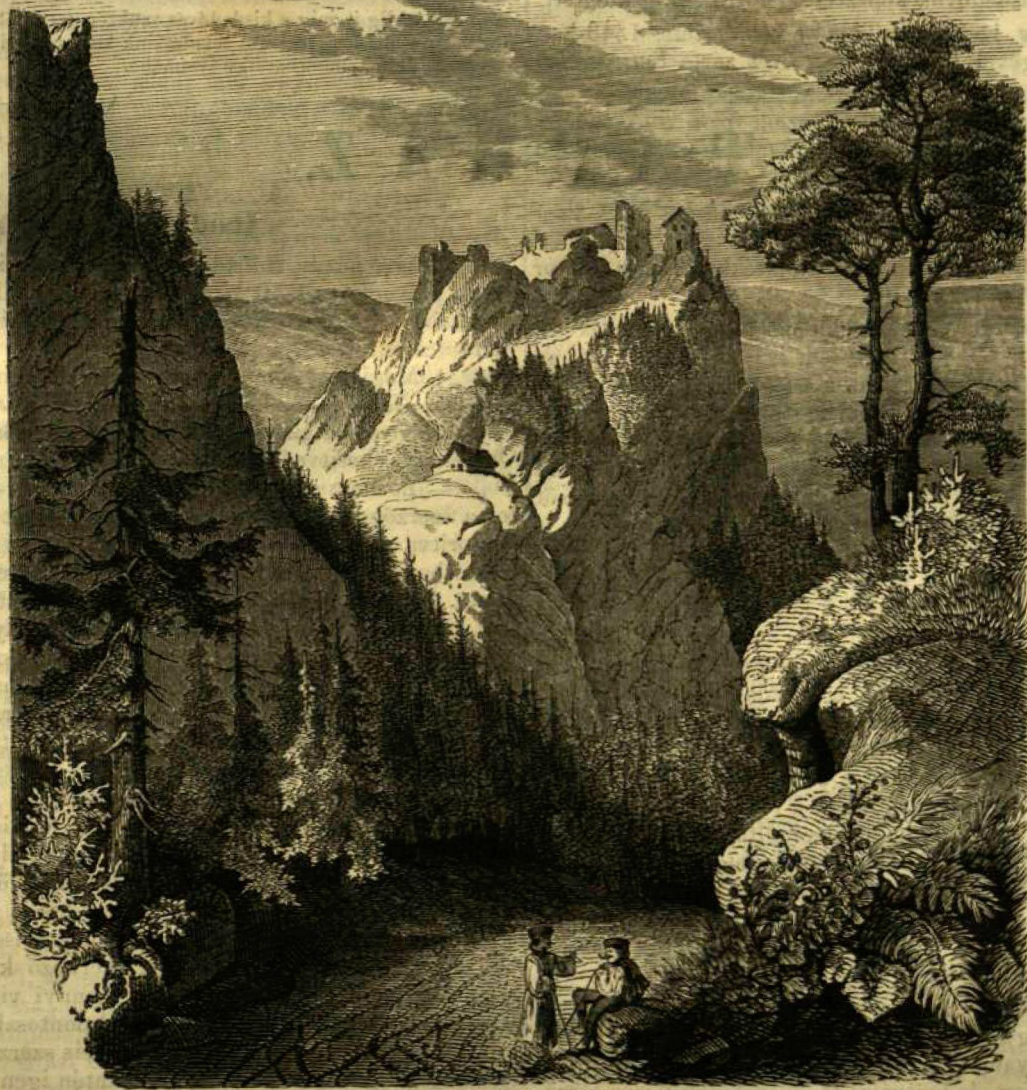
Salm Miklós hadvezér küldetett ki ellene, ki hosszú ostrom után is csak árulással vehette be Murány várát. Bacsó megmenekült ugyan, de bujdosása közt elfogatván, lenyakasztatott. Ezután császári tisztek kapitányi czim alatt igazgaták a várat és uradalmait, később Rothal német gróf vette meg, kit 1605-ik évben ellene támadt hajdui és jobbágyai annyira szorongattak e várban, hogy élete megmentését csak Kolonics Fridrik császári hadvezérnek köszönheté. 1620-ban Bethlen Gábor a várt és uradalmat Széchy Györgynek adta, kinek halála után özvegyét, a hősléklü bájos homonnai Drugeth Máriát, uralta Murány, ki is azt az ostromló Wesselényinek szívével s kezével együtt birtokába adta. A Wesselényi-féle összeküvés következtében Károly lotharingi herceg szállta meg; de

a hirtelen meghalt Wesselényi neje, Széchy vagy Drugeth Mária, hősileg védelmezte azt és csak egyezség útján adta fel. Ezután ismét császári tisztviselők kormányozták Murányt s urodalmait; 1683-ban Tököli Imre foglalta el, de rövid idő múlva ismét a kormány kezébe került; 1702-ben a vár leégett, de csakhamar fölépült s 1706-ban II. Rákóczy alatt Bercsenyi Miklós birtokába jutott. Ez időben a magyar korona is sokáig itt tartatott; 1720-ban III. Károly király Koháry Istvánnak engedményezte, mely azonban folyvást katonai felügyelet alatt állott. Ezután a vár falai lassankint romlodozásnak engedtetek át, úgy hogy ma teljesen lakhatlanok. Jelenleg a Szász-Coburg-gothai herczegek birják, kik azt Kohárytól leányágon öröklötték. — Mind ezek bővebben olvashatók a Vasárnapi Ujság 1855-ik évi 23-ik számában „Kirándulás Murányba“ czim alatt.

Ujabb lendületek a kisededovás körül.

Éve mult, hogy e czim alatt közlöttem némely adatokat a V. U. junius 15-diki számában, melyekhez folytatólag ismét néhányat csatolni szándékozom.

A tények elősorolását ott kezdem, hol tavall végeztem t. i. a győri óvodánál, melynek ujabb megnyithatására Magvasy Mihály engedelmet nyervén, a jelen évben engem arról értesített, hogy az intézet él, és örvedetesen gyarapodik. — Csak pár hónappal ezelőtt jutott tudomásomra: hogy Rimaszombaton több év óta létezik óvoda, Droppa Károly, a pesti k. ó. képezde hajdani növendékének vezetése mellett. A nagyváradi óvodához az ottani községtanács meghívása nyomán, tavall ősszel a mármaroszigeti óvó, Sztankovics János alkalmaztatott, kinek helyébe M.-Szigetre képezdénk egyik növendéke Hemela János választatott meg, az ottani egyesület által. Legujabban pedig, arról nyertem értesítést: hogy Nagyráradon második óvoda is alakult, külön társulat felügyelése alatt. — Szegeden a már régebben fenálló intézet mellett hasonlólag egy második óvoda keletkezett, melyhez a pesti képezde egykori növendéke, Petry János hivatott meg óvóul, még mult évi szeptember havában. — Buda-Ujlakon az előbbi óvó elemi tanítóságra lépven át, Dézsy József — képezdei hallgató — lón kisededovának alkalmazva. — Eddig a té-

Murány vára.

nyek. Lássuk most az ujabb mozgalmakat. — Még tavall mutatkozott remény, hogy Novák ur kezdeményezése nyomán Halason óvoda fog létesülni; azonban, nincs tudomásom arról, mennyire érlelte meg ez eszmét az azóta lefolyt idő. — Vácson — hol az egykori óvodát eltemette a némely tekintetben menthetlen közöny — Weiss tanító szándékozik egy külön óvodai osztályt is nyitni. Adja Isten minél előbb sikerüljön; — Aradon — a mint értesültem — Nagy József egykori óvó ujabban szándékozik megindítani az intézetet, mi ha sikerül, Arad két óvodával birand t. i. ezzel, s a már fenálló izraelita-intézettel. — Mindezen szép kilátások legszebbike az: hogy Makó városa óvodát alapít s ennek számára külön házat is szándékozik építtetni, melynek terve itt Pesten készül. — Elmondván a lehető legrövidebben — (talán kelleltinél szárazabban is) — a hazai kisededovást érdeklő kedvezőbb tényeket és jeleket, legyen szabad ezuttal a t. közönség figyelmét különösb- ben a k. ó. képzőintézet felé is irányoznom.

A tavai és most említett, valamint számos más óvoda is, illető tanítókat, óvókat a pesti képezde növendékeinek sorából nyerték. E körülmény eléggé tanúsítja: hogy a k. ó. képezde folyvást becsületesen iparkodott megfelelni föladatainak, mely is abban áll: hogy a hazában létező s keletkező óvodák számára kiseddóvokat képezzen. Azonban, nem tagadhatni, hogy újabb időben az intézeti növendékek száma nem igen nagy, miután az egyesület körülményei nem elegendik, hogy nagyobb számú segélydíjakat osztogasson. Megtörténhetnék ennek folytán, ha a kiseddóvási nevelést hazaszerte valami nem remélt általános pártfogás véletlenül felkarolná, hogy nem szolgálhatnánk elégséges képzett kiseddóvóval. S viszont megeshetik: hogy valamely községben csak azért nem talál kellő viszhangra az óvoda-alapítás gondolata, mivel a képzett óvók csekély száma mellett egy sem remélnek azonnal tanítót kaphatni. Ez azonban ne riaszson el senkit a k. ó. intézetek alapításától, mert van egy igen egyszerű és biztos mód, melylyel e hiánynak elejét vehetni, s ez: a k. ó. képezdet oly helyzetbe tenni, hogy minél több növendéket képezhessen.

Ez kétképen történhetik: 1-ör vagy úgy, hogy a népesebb községek saját költségükön küldjenek fel Pestre képezendő növendékeket, mikép ezt a központi kiseddóvó-egylet folyó évi február 14-én tartatott közgyűlése közzé tennem meghagyta; vagy 2-or úgy: hogy községek s egyesek minél nagyobb számmal gyülekezzenek a központi egylet gyámolítására, mi vagy 100 pftos alapítványok, vagy évenkénti hat forint lefizetése által eszközölhető. Legyen csak elégséges rendelkezhető pénze az egyletnek, azonnal az eddiginél nagyobb mértékben folytatandja működését.

Hogy azonban némileg tájékozassa magát a nyájas olvasó az iránt, hogy netán a felébredő részvéte esetében nagylelkű segélyét nem juttatná méltatlannak; előadom röviden (az egyesület utóbbi választmányi ülésének utasítása szerint) azon tevékenységet, melyet a kiseddóvó-intézeteket Magyarországon terjesztő egylet kiseddóvók képeztetése körül eddig kifejtett.

A kiseddóvó-képezde, mely 1837-ben Tolnán keletkezett, 1843-ban pedig Pestre áttételezt, 1856. végével létének 20.-k évét zárta be. Az első

tíz év alatt volt az intézetnek 124, a második évtized alatt 75, összesen 199 beírt növendéke, kikhez ez idén ismét négy járult, miszerint eddig 203 növendéket részesített, majd hosszabb, majd rövidebb ideig tartó képezésben. Kiseddóvói állomást nyertek a 20 év alatt *hatszáz*, tanítói s nevelői alkalmazást az első évtizedben *harminczan*, a második évtizedben *huszan*; e szerint a 199 beírt növendék közül 1856. végeig *110 egyén* nyert szakszerű alkalmazást. E 20 év folyama alatt intézeti segélydíjas növendékeinek összesen 5590 pftnyi segélypénzeket osztogatott az egylet, mely összegnek értéke tetemesen növekszik, ha meggondoljuk, hogy sok szegény sorsn ifju csak is e gyámolítás által lón képessé, magát e pályára szentelhetni.

Igy levén a dolog, minden öndicsérgtetést mellőzve, kiki könnyen átlátandja, hogy a központi egyletnek üdvös hatása, csekély segéd forrásaihoz mérve, elég tetemesnek mondható.

S vannak is egyes nagylelkűek, kik e működést, de még inkább a jószándokot kellőleg méltányolva, folyvást járulnak az egylet céljainak előmozdításához. Így, hogy az ez évi járulékokat ezuttal mellőzsem, csak azt említem meg: mikép *Nagyvárad városa* 100, *báró Sina Simon ur* 60, *500 pftnyi* alapítvánnyal segélyezte újabb időben az egyletet, hasonlólag a *marmaros-szigeti kiseddóvó-egylet*, mi szintén nem csekély erkölcsi hatást szülhet, a központi egyletnek gyámolító tagjául avatta fel magát.

Ezek nyomán nem volna egyéb hátra, mint az: hogy az említett jó példákat minél több község és egyén követni siessen, csak így leendhetvén lehetséges, hogy a központi egyesület minél nagyobb mérvben és terjedelemben, minél buzgóbb erélyvel felelhessen meg szép és nemes feladatának. — Ezen igen kívánatos nagylelkű részvétnak minél hamarábbi nyilvánítására — az egyesület utasítása nyomán s annak nevében — a közhaza Istentől megáldott magánosait és községeit ezennel tiszteletteljesen fölkérni bátorkodom. *) — Kelt Pesten, július 20-án 1857. — *Ney Ferencz*, k. ó. képezdei igazgató.

*) Addig is, míg a kiseddóvás szükségét s jótékonyágát kimerítőbben fejtegethetné lapunk — a mi legközelebbi feladataink közé tartozik — ajánljuk *Ney Ferencz ur* felszólítását az illetők emberbaráti figyelmébe. Szerk.

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

A *notredamei toronyőr*, dráma öt felvonásban előjátékkal, Hugo Victor büréből szabta *Birchpfeiffer Sarolta*.

Ugyan mit lehet már egy *bakterról* írni öt felvonásban? hiszen nekünk is van *Kecske-méteu strázsánk* a toronyban, még sem irnak róla darabot; az igaz, hogy ezt nem is hívják *toronyőrnek*, mert mikor egyszer egy neológ diák felszólalt hozzá éjszaka: „hány óra ór?” a dühbehozott becsületes ember visszakialtott rá: „*őkör* a nagy apád!” hanem hát ez a *notredamei bakter* nem olyan bakter ám, mint a többi, mert ez pupos is, sánta is; a félszemére nem lát, s azonkívül olyan süket, hogy a sűgön kívül semmit sem hall; sőt egyszer egy provinciális színpadon megtörtént, hogy a sűgöt sem hallotta, s összeveszett vele, hogy mért nem sűg neki túbuson keresztül, nem tudja, hogy ő süket? Ezt a fertelmes csodát úgy hívják, hogy *Quásimódó*. Azonban *Quásimódó* nem volt mindig ilyen utálatos; — csecsemő korában ő egy szép kis leányka volt, de a gonosztevő cigányok kicserélték, s ezt a kis undok *Quómódót* hagyták a helyében. Azok bizonyosan nem a mi cigányaink voltak; ezek ott hagyták volna mind a kettőt, s inkább egy oldal szalonnát vittek volna el helyette. Hanem azután a szalonnából nem is lett volna *Esmerálda*, nem szerethetett volna bele a szép *Phoebus*; (nem az a napisten, a ki reggel felkel, este lefekszik, hanem egy párizsi gavallér, a ki este kel fel, reggel fekszik le) meg a csunya *Claude Frollo*, sőt még maga a furcsa *Quási* is; nem szurták volna meg miatta *Frollo Phoebust*; nem ostromolta volna a kedveért a *notredamei toronyot* az egész csudatánya koldus népe, nem hányt volna *gendákat* *Quási* az ostromlók fejére, nem itélték volna tűzhakálra a szép *czigányleányt*; nem ismert volna rá az a kegyes asszonyság ott a kalitkában, mint elvesztett sajátjára, — ha tudnüllik egy oldal szalonnát loptak volna el leány helyett. Ime ez a különbség a *classicismus* és a *romantica* között.

Mikor én ezt a darabot legelőször láttam, kicsi fiu voltam, úgy örültem neki, úgy elálmélkodtam rajta; egy hétig nem szerettem volna más lenni, mint *Quásimódó*, olyan süket, olyan vak, olyan pupos, mint az; ott lovagolni a száthatvan mázsás harangon, és hajigálni le az emberek fejére *lóczákat* és *gerendákat* s *Claude Frollók* nyakát tördelni: ezen való visszaemlékezésben, hozzá gondolva, hogy mai nap is vannak még kis fiúk a színházban, nem akarom elrontani azoknak a gusztusát; nem kritizálok; elismerem, hogy mindenki remekül játszott, a ki csak szerepéhez hozzá férhetett; *Quásimódó* olyan csunya volt, hogy gyönyörűség volt ránézni; *Esmerálda* olyan szépen tánczolt, mint egy igazi *czigányleány*, s *Claude Frollora*, még most is haragszom, úgy elhittette velem, hogy ő milyen gonosz ember. Csak találkoztam véle valami szűk utcában! De az a színjátszó nép úgy el tudja magát változtatni idekinn az emberek között, hogy nem lehet arra az igazi képre ráismerni, a mit a színpadon mutat.

Már most Isten áldja meg szerkesztő urat; jövőre majd többet beszélék. Azt mondják, hogy azért nincs eső, mert a kakasok nem szólnak; tehát inkább szóljunk. Hallom ugyan, hogy a *Hölgyfutárban* is szól valami újabb *Kakas Márton*: hiába nagy a familiánk, csak ez a különbség köztünk, hogy egyikünk másikunk jobb süleve, mint nyersen; de a mivel ám nem akarok derogálni senkinek.

Nemes Kakas Márton de eodem.

Irodalom és művészet.

△ *Gr. Lázár Kálmán* — mint annak idejében megirtuk — tíz darab arany pályadíjat tüzött ki egy beszélyre, mely a *Kolozsvári Közlöny* tárczájában fog közöltetni. A négy beküldött pályázó közül *Halmágyi Sándor* „*Saphira*” czimű beszélye lón a nyertes.

+ Megjelent *Magyarország családai* czimerekkel és leszármazási táblákkal, írta *Nagy István*, kiadja *Friebeisz István*. III. füzet. Ára 40 pkr. E füzet folytatólagosan a *Bánfy-családtól* egész a *Batthyány-ig* terjed, s 11 czimerképpel van ékesítve.

— *Losonczy László* költeményeinek II-ik kötetét adta sajtó alá. E kötet a szerzőnek 1853 óta elszórva megjelent műveit, több régivel s újabbal szaporitva foglalandja magában. *Losonczy* költeményei sokszor érdemlett tetszésben részesültek s nem egy dala zeneszerzőink figyelmét is magára vonta. Sőt van egy régiebb népdala, mely születése után olly gyorsan elterjedt, hogy mint gazdátlan „népdal” az *Erdélyi János* által kiadott 300 magyar dal közé is került. — A munka igen díszes kiállításban jövő *augusztusi vásárra* fog megjelenni. Az előfizetést ezen határidőig 1 pftjával elfogadja a szerző (*Nagy-Körösön*), a bolti ár 1 ft. 30 kr. lesz.

+ *Förster Lajos* kis röpiratot bocsátott közre német nyelven, melyben tervet közöl, mely szerint Pestet vízvezetés segélyével a mostaninál jobb, dunavizvel s aránylag kevés költséggel el lehetne látni. E tervet illetőleg már szólunk bővebben lapjaink hasábjain, azért ezuttal csak azon ohajtásunkat fejezzük ki, vajha az minél előbb életbe léphetne, és hogy hasonló füzetek magyar nyelven is bocsátatnának közre, mi a célzott hatást sokszorosan emelni fogná. A füzet mellé egy lap is van mellékelve, melyre a szerző az illető háztulajdonosokat, azon vízmennyiség feljegyzésére kéri, mely házuk ellátására kívánatik. Az így beérkező kimutatásokból akarja szerző kiszámítani, hogy Pestnek egyelőre mennyi vízre van szüksége — hogy így a tervet és költségvetést majdan annál pontosabban kiegyésíthesse.

△ *Frank Ignác*, a *Lujza* csárdás szerzője, legújabbban egy csárdást írt „*Beöthy László emlékére*,” mely szintén igen sikerült.

+ *Lauka Gusztávot*, lakó-városa *Nagy-Várad*, irodalmi működésének elismeréseül egy becses billikommal tisztelte meg. A billikomra e szavak metsztek: „*Lauka Gusztávnak Nagy-Várad városa, 1857.*” Ehhez még toldalékul azon hír is járul, hogy a nevezett író összes humoreszkjeit sajtó alá bocsátotta.

+ *Carrion* énekes, elvégezve a nemzeti színháznál vendégszereplését *Szt. Pétervárra* megy, hova öt hónapra *hatvan ezer* frankért van szerződötve.

Egyházi és iskolai hírek.

— A múlt s jelen hét az iskolai s növeldei *közvizsgálatok* ideje *Buda-pestben*. Az ifjuságra nézve a tanév bevégezésének s a szülők, rokonok vizionlátásának boldogító időszaka, a tanítókra nézve a lelket frísítő pihenés és szórakozás napjai állanak be. A fővárosi növeldek, mint más években, úgy most is dicséretesen versenyeztek egy évi fáradozásaik eredményeinek feltüntetésében, s a vidékről nagy számmal megjelent szülők, midőn gyermekeiket ismét átveszik, önmaguk fogják most már megszámlálni a szellemi kamatokat, mi-

ket fiaik s leányaik növelésébe fektetett tőkék hozott. Mi csupán azon előretörékvő szellemet akartuk megemlíteni, mely egyre szaporodó s népesedő fővárosi növeléinket általában jellemzi.

— A helybeli s vidéki zenetanítókat s általában mindazon tanítókat, kik a növendékek szív-s kedély-nemesítése körül a zene és ének fontosságát elismerik, figyelmzettünk kell egy e célra igen alkalmas és irodalmunkban csaknem egyetlen munkára, melynek czime: „*Szívemelő és derítő énekek*,” melyeket Thill Nándor által zongorára és több szerepre alkalmazva az énekelni és zenézni vágyó mindkét nembeli ifjúságnak ajánl *Szepesi Imre*, kegyesrendi tanár, Pesten, 1855—7. I. füzet 24 kr., II. füzet 16 kr., III. füzet 16 kr. — Hogy mi szép sikert lehet e munkácska használata által elérni, annak kézzel fogható, elvdus bizonyítványát adta a kegyesrendiek pesti gymnasiumában mult csütörtökön a mű szerzője, t. Szepesi Imre tanár ur növendékei által adott próbatét, kik szabatosan betanult ének-négyesek megható előadásával gyönyörködtették a hallgató közönséget. Becsületére vált volna egy kis conservatoriumnak. A gyermekek, ha egyszer megbárátkoztak vele, szenvedélyesen üzik az éneket s a gymnasialis ifjúság már nem egy nyilvános egyházi körmenet (processio) alkalmával is jelét adta őszhangzó éneklési jártasságának. Szükség, hogy zene és ének illő helyét foglalja el nemes érzelmekre, szívjóságra czélzó növelésünknek — s azért igen méltánylandó munkát tón Szepesi tanár ur, midőn gyermeki felfogáshoz alkalmazott költeményeket zenére alkalmazva a fennemlített diszes és olcsó kiadásban közrebocsátott.

Ipar, gazdaság.

+ Szabolcsmegyében egy részvénytársaság által fentartandó *gazdasági példányintézet* létrehozásán fáradoznak. Az indítványozó *Gulácsi Imre*, kihez mint tevékeny kezdeményező csatlakoztak *Csiffy László*, *Gencsy Ferencz*, *Guty Ferencz*, *Katona József*, *Matyasovszky Menyhért*, *Ujhelyi Sándor*, *Somossy Ignác* és *Jasztróbszky Ignác* birtokosok. Jelenleg a terven dolgoznak. Az utmutatás meg van adva, milly könnyű lesz most már minden megyében hasonló intézetet állítani — csak akarat legyen hozzá!

+ *Tar Mihály* szabómestertől újlag jelent meg egy, nyári öltönyöket ábrázoló csinos divatkép, a szabásokat is mutató melléklettel. *Tar Mihály* divatképei mindinkább nagyobb figyelmet kezdenek ébreszteni — és méltán.

Találmány.

— *Viztisztító*. Felsőbányán (Szatmár) t. *Szmik Ignác* es. k. bányamester ur olyan viztisztítót talált fel, melly az eső által vagy más módon megzavaradott vizet szünteleni folyásában megtisztítja úgy annyira, hogy ivásra, itatásra, mosásra s egyéb célokra használható. A bányavidekeken e viztisztítónak kettős haszna van; először: a szegény bányamivelők mindig tiszta vizet ihatnak; másodsor: az aranyezüst porok is a hátramaradt iszappal leülepedvén, különválaszthatnak s hasznosra fordíthatatnak. E viztisztó saját találmánya a fent nevezett bányamester urnak, mellyre 1853. márczius 15-kén 1115. sz. a. kelt miniszt. kibocsátvány erejénél fogva szabadalmat nyert. Azonban a készitési jogot egy példányért fizetendő 20 ft. díj mellett bármelly utánzóra átruházni kész, mint ilyen országos érdekű gép működése figyelemre méltó Erdély- és Magyarország vidékein, hol zavaros vizet kénytelenek az emberek inni, — fogantatba vétele ajánlható!

Közintézetek, egyletek.

+ A pesti *testgyakorló intézetben* a nyilvános vizsgálat e hó 25-én tartatott meg. A szünnapok 25-ik angustusig fognak tartani.

+ A nemzeti színház új előadási rendében egy új ballet is van kitűzve, mellynek czime: *A bandita leánya*. A főszerepet *Aranyvári k. a. adja*.

+ A kolozsvári magyar nemzeti muzeumra újabban 2333 pft. adakozás folyt le. Idáig már 1614 egyén adakozott, kiknek számát szakadatlanul növeli a lelkesedés.

Jótekonyságok.

— *Pap István alapítványa*. Kis-Marja, jul. 8. A szép és jó tettek kiemelendők a feledés homályából. A ki az elhagyottakat gyámolítja, ki meglátogatja az özvegyeket és árvákat, az — bár öntudatában is feltalálja tetteinek magasabb jutalmát — mégis számot tarthat a jótevékenyettek hálájára, és e hálának olly módóni nyilvánítására, mellyben a méltányoló elismerés a leghivebben tükröződjék. Nem elég azt csak úgy négyesem közt formán megköszönni, vagy egy jegyzőkönyvi cikkelybe begöngyölgetni, hanem le kell azt tenni a lehető legnagyobb nyilvánosság előtt. Ez, minden szerénység mellett is, édes örömet szerez az áldozónak, s ünnepélyesen nyilvánítja a segélyezettek szives háláját, és a hideg vagy lágymeleg szívet másokban felmelengeti és a szép tett utánzására buzdítja s éleszti. — Illy, a nyilvánosság előtt is lefizetendő hálával tartoznak a *bihari helv. hitv. egyházvidék* lelkészei nt. *Pap István*, önkint nyugalomra lépett, püspöki volt lelkész, egyházvidéki ülnök s jegyző, és tisztántuli egyházkerületi kinevezett ülnök urnak. — Ugyan is a tavaszi, Nagy-Váradon tartott tract. gyűléshez beadott iratában azon örvendetes értesítéssel lepte meg a jelenvoltakat, miszerint jelenleg a lelkészségben félszázadot betöltvén, ennek emlékét nem vendégség-adással, hanem ezen egyházvidéki papözvegy és árvapénztár javára *száz pengő forintnyi alapítvány* tételével kívánja örökíteni. És a tisztelt aggastyán ezt — mint iratában kijelenté — nem feleslegből, mert kevés vagyontat kedves gyermekei között már régen megosztotta, hanem a maga számára fentartott s gyermekeitől veendő évi szerény öszvegből apránként vonogatta le s takar-

gatta meg. — Ez alapítvány, a tisztelt alapítványozó kívánsága szerint „*Pap István jubileumi alapítványa*” nevet viselend. — A közgyűlésnek mind jegyzőkönyvileg, mind küldöttség által kifejezett szives köszönete nem maradt el; de a nyilvánosság előtti hálás elismerés — mit talán a közgyűlés is elrendelhetett vala — mindeddig nem történt meg. Ezen hallgatási hibánkat a mennyire lehet, most helyre hozandó, a legnagyobb készséggel adom át a nyilvánosságnak a főlebb érintett szép és nemes tettet. — Köszönet, szives és forró köszönet az özvegyeket és árvákat meglátogató nemes szívű alapítványozónak. „*Az Isten pedig az ő hatalmassága szerint cselekedje meg, hogy az ő jókedvéből való adakozásának haszna ő reá térjen*” (2. Kór. 9, 8.) élvezhetvén szokott jó egészségében, és mindig derült jó kedélyében még itt alant sok évig azon édes örömet, hogy másokkal jól tett. — *Könyves János*, ref. lelkész.

Mi újság?

△ *Hallomás* szerint a miskolci színházat azon alkommal fogják megnyitni, midőn Ő Felsége e várost magas látogatására méltatandja, mi ha a hir valasul, a jövő hóban fog megtörténni. Ez új magyar színházat az octoberi színházi szakra *Latabár vette volna ki*.

+ *Szentpétery*, egyike a nemzeti színház régiebb tagjainak, kit az egész magyar közönség eléggé ismer és méltányol, sulyos betegségből *Siklósy* budai vizgyógyintézetében szemlátomást lábadozik, sőt némellyeknek alapos reményök is van, őt viszont látni szinpadunkon, *Ki ne mondaná rá, hogy „ugy legyen?”*

+ *Szerdahelyi*, a nemzeti színház ifjabb nemzedéke között a legkedveltebb tagok egyike, e hó 12-én kelt egybe szintén a nemzeti színház egyik tagjával, *Benke Jozefa k. a.-al*.

+ *Feltűnő*, hogy néhány év óta tulnyomólag több leány születik, mint férfi. Ha ez tovább is így megyen, még a katonakötelezettség is rájuk hárul.

△ Az Erdélyben Brassóban felállított fiók-hitelbank e hó elsején kezdé meg működését.

△ *Esztergomban* egy nő-képezde alapítása van készülöben, mellyre a káptalan a már meglevő 24,000 ft. alaphoz 13,000 frtot adott.

— *Bellatincsról* (*Zala*) jun. 29-ről írják: *Jó hirt ugyan nem írhatok, de a rossz hir is hir marad, s lesznek kik tanulnak belőle*. Városkánk s a környék vend lakossága között egymást érik a nyavalyák. Ezelőtt nem rég a birkahimlő, jelenleg az ugynevezett számárhurut uralkodik a gyermekek között. *Golyvás nyomorékokat* uton utfélen láthatni. Sokan állítják, hogy a táj alacsony fekvése és az ivóvíz lennének e rettenetes, apáról fiura szálló nyavalya okai: a tisztátlan, mértékletlen életmód azonban aligha nem legnagyobb tényezője. — Az innen egy órányi távolban fekvő *Muraszombaton* f. hó 24-én gróf *Szapary juhaklát*, 1200 juhval együtt tűz emésztő fel. Azelelt való napon a muraszombati és rakicsányi határokon jégeső vonult át. A folytonos kiégető szárazság miatt a tavaszi vetések elnyomorodtak, az ősziek azonban szépek. Közéletnek, szellemi haladásnak nyoma sincsen, a népnevelés országa távol van még. És ha valahol a széles ég alatt, épen itt van reá mondhatlan szükség. Hazánk számos néptörzsei között a vend faj még igen alant áll a mivelődés fokán, legalább e tájnak népsége igen. — *M.*

+ *Gróf Kemény József siremlékének fölvatása*. Bővebb leírását olvasuk a „*Kolozs. Közlönyben*” azon ünnepélynek, melly jul. 5-én *Gerenden* (Erdélyben), idvezült *gr. Kemény József* siremlékének leleplezése alkalmával tartatott. Jelen volt *gr. Mikó Imre* ő exelja, ki a családi ünnepet nemzetivé varázsolta. „*Gr. Kemény József* halhatatianságához igen illik *gr. Mikó Imrének* országszerte tisztelt neve,” mondjuk a *K. Közlönyvel* mi is. — A vendégek kint a sirkertben, kik az egyházi, polgári, katonai, tisztai s irodalmi testületeket s a gyengéd nővilágot szép koszoruban képviselék, a nagy halott szendergő hamvait eltakaró gyászravatal körül helyet foglalának. Kezdődött az ünnepély. Az emlék beszétele után *Vass József* kolozsvári tanár, egy beszédben a dicsőült hazafinak, nagy tudósnak, mély tudományu írónak, s az örökbecsű tudományos kincsek páratlan szorgalmu gyűjtőjének gazdag s nagy hatásu életfolyását történelmi hűséggel rajzolta. Megható látvány volt ez ünnepélynél, milly benső kegyelettel vett részt e tiszteletadásban az egykori atyai földesur jobbágyainak, most már szabad földeszeknek, buzgó csoportozata. Az ünnepély végeztével, mi két óra hosszat tartott, a vendégek nagy része a grófi özvegy szül. *Lang Anna* ő nagyságának szives asztalához tért. — A bronzszíne festett vasemlék, talapatával együtt, hét láb magas; a felirat három lapján olvasható, az egyik latin, a másikon magyar *) a harmadikon német nyelven. A latin felirásu fölap felső felén műöntvényű alakban van a hit, remény és szeretet jelvénye kifejezve. Az ügyesen készült műalkotmány felső részét a négy szegleten aranyos fülkék zárják be s egészben véve csinosnak, mesterinek mondható.

+ A kolozsvári *ref. tanító-képezde* ez évben 12 növendéket számlált. Ezek közül öt első, hét pedig másodévi. A kerületi pénztárból mindegyik 60 pft. igyendiját, s ezen fölül igyenzállást kapott

+ Nem hiában olly nevezetes folyó a *Duna*, igyekeznek is ám az em-

*) A magyar felirat következő:

Emlékoszlopa. Gróf. És. Magy. — Gy. Monostori
L. B. Kemény. Józsefnek. A. Cs. Bécsi.
A Pesti. Magyar. És. Több. Más.
Tudós. Társaságok. Tagjának
A. Ki. Született. Sept. 11. 1795.
Mehholt. Gerenden. Sept. 12. 1855.
Tétette. Szeretete. És. Tisztelete.
Jelül. Keseredett. Szívű. Özvegye.
Lang Anna. 1856.

berek mindenféleképpen felhasználni; a napokban ismét két öngyilkos keresett az élet terhei elől hullámaiban menedéket. Sokan vitatják, hogy az élet terheinek elviseléséhez, vagy az öngyilkossághoz kell-e nagyobb hősiesség? Évek hosszú során át viselni az élet súlyos lánczait — ez mindenesetre nagyobb érdem, mint egyszerűen a Dunába ugrani, mi egyszersmind törpe lélekre is mutat, melly elveszté bizalmát Isten, önmaga és az emberek iránt — s kétségbe tud esni! Az erős lélek nem esik kétségbe, s le nem mond teljesen soha.

— *Isaszeghről* jul. 15. (Halljuk!) Tisztelt szerkesztő ur! Az irodalom terén egy megfontyadt bogáncskóró fetreng ide s tova, hol jobbra, hol balra belekapva a téren le- s följárókba, s mindenki figyelmét egyedül önmaga csekélységére akarva vonni. — E bogáncskóró a „Napkelet“, melly 27-dik számában repedezett hirkürtjét megfuván, ócska hangszerével vissza akarja riasztani a „Vasárnapi Ujság“, olvasó közönségét; a bárgyu vádat nem hozom fel, csak ama kitélt, midőn azt mondja: „némmely dúsgazdag kiadó csak az olcsó, de gyenge képeket szerzi össze, s a helyett, hogy jeles rajzolók utaztatására költene — *mint est mi folyton tesszük*“ (?) stb. Mondhatom, remek rajzokat láttam a „Napkeletben“, példának okáért: Levassor és Tesseire képeit. Ah, midőn ezeket megláttam, rögtön azon eszme kapott meg, hogy e két kép alighanem Bagó Márton álmoskönyvének lapjairól mintázott le. — „Radna templomromja“, ez valami alagutból van hirtelen lekapva, mellyet ügyetlen kéz durva vésűjével méginkább eléktelenített. — Hát Patikárus Ferkó hirhedt zenésznek a szánalomig siralmas állapotot kifejező arczképe. — Hát a komlói vendég sereg, hol maga a „Napkelet“ kiadója szokott helyen; fölötté a nevét örökítő nagy vörös betűvel kiirt hirdetésmény a „Mátyás diák naptárára.“ — Ezek a nagyszerű rajzok. — Ezek rajzolóinak utaztatása kerül ám aztán sok, sok költségbe! — Az illetők, ugy hi szem, a nemtelen vádakra felelni fognak. *) — — — Én pedig csak azt mondom, hogy a keletet mihamar nyugat váltja fel. — — —

+ *Érdekes jogtani kérdés.* Egy, Bécsben előfordult eset alkalmával azon kérdés merült fel, hogy valamely hírlapszerkesztőjének vagy névszerinti tulajdonosának halála után a jog átszálljon-e örökösire vagy pedig az állam azt másnak ajándékozhatja? A kérdés ugy döntetett el, hogy az állam a jogot másnak is ajándékozhatja. Ebből is világos, hogy nekünk nem szabad meghalnunk vagy legalább meg kell élnünk holtig.

Egyveleg.

+ *Wormsban* (Németországban) választmány alakult, mellynek czélja egy, Luther Mártonnak emelendő emlékszóborra adakozásokat gyűjteni, mit eszközölni a m. cultusministerium az ausztriai birodalomban is megengedni méltóztatott.

△ *Erdőbetegség.* A szőlő és burgonya még egészen ki sem gyógyult betegségéből, ime már meg az erdők kezdenek nem gyengélkedni, hanem veresedni. Sveicz hegyein ugyanis a Valais cantonban, a fák levelei ismeretlen okok miatt megveresednek, s lehullnak, mintha csak leégtek volna.

+ *Időközönként többször* merült már fel azon hír, hogy Afrika déli csucsánál a Jóremény foka körül láták a *tengeri kígyót*. Ez iszonyu nagyságu tengeri szörny, mellyre borzadva gondol minden tengerész. Hogy létezik-e a valóságban is, vagy csak a tengerész nép babonás képzeletében él? még nem bizonyos. Többször mondák, hogy látták, de voltaképen még senki sem ismeri. Ez év februárjában a Jóremény fokon az angoloktól birt fokföld Greenpoint városában, a tengeröbölben a világító torony öre ismét látá. Reggeli 5 órakor pillantá meg, kétszer lőtt rá siker nélkül, mire a szörny távozott s viz alá bukott, kevés szünetre ismét fölmerült s a világító torony felé tartott. A toronyör ismét lőtt rá, de puskája elhasadt, ezután a szörny eltűnt. Bunkós fejével hasonlított a lopótótkhoz, hossza mintegy 200 láb lehetett, színe barna s csak feje volt fejr foltokkal borítva.

Adomák.

x. Magyarok és tótok laktak a faluban. A magyar templom tornya levén a magasabbik, ortoronyul is szolgált. Szokás vala pedig, hogy a toronyör minden óraütés után „dicsértessék a Jézus Krisztus“-t kiáltson és trombitáljon. Az előjárók némelyei röstelni kezdék a dolgot, hogy a toronyör mindig csak magyar nyelven dicséri a Krisztust, követelvén, hogy e szózat a tótokat is megilleti. Gyűlést tartottak e tárgyban, s az elmés jegyző azt indítványozá az érdekek megnyugtatására: „hogy a toronyör ezentul magyarul szóljon, de tótul trombitáljon.“ — Az atyafiak ez indítványban teljesen megnyugodtak.

x. X. faluban roppant sár volt esős időben. A közlekedés könnyítésére pallókat kezdtek rakni járdául, mellyet nagy büszkén „kövezet“-nek neveztek. Egy szép januári reggel eltűnt volt a palló János gazda háza előtt. Bemegy a kisbíró s marczonán kérdi: „Hová lett a kövezet?“ — „Föltüzeltém“ — vala a válasz.

x. Németországon egy hivatalnok folyamodott, hogy neki mint katonaviselt embernek, engedtetnék meg a szakálviselés. Nem sokára megjött az engedély, következő alakban: „Megengedtetik, de csak szolgálaton kívül.“

Szerkesztői mondanivaló.

1331. *Kis-Marjára.* A régibb cikket is okvetlen közölni fogjuk.

1332. *Tatára F. B.* A magán levelünkben irt nehézségek ön újabb levele óta is fenfognak. A szükséges pénzalap előteremtése volna a fődolog, azután könnyű volna a jutalom kitűzés. Ismeri ön Tarczy Népszerű természettanát s irodalmunknak egyéb hasonló műveit? Ezek tán feleslegessé tesznek minden további lépést.

*) Ugy hisszük, nem fognak. Elég lesz hivatkozniok az olvasók józan ítéletére. — Szerk.

1333. *Komaromba K. K.* Abba kell hagynunk a vita folytatását. Ön, ugy látszik, csakagyan nem a rendes uton jutott Palotáról Füredre.

1334. *Mezősegre Ó. E.* Ön nem tartja helyesnek, hogy egyes cikkek folytatását juniusról juliusra vagyis egyik félévről a másikra viszzük át. Válaszunk az: hogy némelly kéziratnál számításunk is megcsal, de különben lapunk egy egész évi folyamára levén egy kötetre, rendszeren folyó számok szerint rendelkezve s csak az év végén adván hozzá a szükséges tartalomjegyzéket — eljárásunkat igen természetesnek fogja találni minden méltányos ember. Igaztalanság tehát ránk fogni, hogy ez nem tudom miféle speculatio, régi előfizetők megmarasztalására — mert mi arra nem is gondolunk, hogy bárki is tőlünk elmaradjon — sőt ellenkezőleg inkább azért sajnáljuk a dolgot, mert új előfizetőink csonka műveket kapnak néhány számon át.

1335. *Losoncra M. S.* A sürgősebb közlendők közé van sorozva.

1336. *Temesvárra B. J.* A tárgyról gyakrabban fogunk szólni.

1337. *Nagy-Lángra.* Köszönjük az újabb adatokat. A kép készül.

1338. *Jolsvára H. J.* Az arczkép használható — annak idejében visszaküldjük.

1339. *Ujabb beküldött verses dolgozatok:* 1) Hazámban. Füzéres leányka. Lélekismeret. 2) Bódi Peti tapasztalásai. Első nap. (Szörnyű áradozás — elful benne minden satyrai él.) 3) A csikós (életkép). 4) Fenn a hegytetőkön. Csendeslakomban. Fehérvár. 5) A nyirbátóri vadpoéta névtelen versei. 6) Takson. A Tököli testvérpár. 7) Lakodalomban. Vágy. 8) Szerelmem rózsája. 9) Eredeti versezetek: a) A pap imája. b) A fát vivő öreg. Fédrus után (és mégis eredeti versezet). c) A kis almafa. d) A rózsza. e) A hiv lyánka. 10) A fősvényhez. 11) Szivem. Az álom boldogsága. A dal perczé. R... chLotti... K.hoz. Ha szerelmem. 12) A szerelmes leány. 13) A legfőbb hatalomról. 14) Az árva. 15) Két halott (közölhető). 16) Egy kis madárhoz. Vándor ifju. Szép, szebb, legszebb. Esti ábránd. Templomi ismeretség. Szabadban. 17. Simontornynán. Mi a világ? 18) Egy vénasszony a korcsmában. 19) Vitézkötés (adható). 20) Szép juhász (adható). 21) Mindig innám, ha volna. A göllniczbányai nagy harang. Az első aknábai lemenetem. Rimes adomák. 22) Versek Szabadkáról.

Tehát a mult heti aratás eredménye szük telkünkön mintegy 50 darab vers, elég 52 hétre; (s nem állunk jót, hogy vagy tíz darab a tarlón nem vészett s ide be nem takaríthattuk.) Finomabb alkotásu cséplő-gépünk már belefáradt és sokallni kezdi a szaporítlan munkát, — különösen mióta itt helyben más szerkesztői szerükön elavult cséphadarókkal kezdenek dolgozni. De majd kiigazítja a falu kovácsa pihenő kerekeinket s ez a fojtogató kánikula sem tart örökké. Legyenek azért kellő béketűréssel az illetők. Szerkesztői szóró és szelelő rostánk folyvást működik s hadd vesszen a polyva, de az ép buzaszem bizonyosan nem kerüli el figyelmünket, hogy annak idejében a Vasárnapi Ujság 88 fontos garmadát nevelje.

HETI NAPTÁR.

Hónapi és hetinaptár	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Gör.-oros naptár	Nap		Holdnegyedek
				kelet	nyug.	
Julius — Augustus						
26 Vasárnap	D 8 Anna	D 7 Anna	14 F 7 Aquil.	4 31	7 40	Első negyed
27 Hétfő	Zoerard. K.	Zoerard	15 Czirjék	4 33	7 39	
28 Kedd	Incze pápa	Sámson	16 Athenag	4 34	7 48	28-án 10 óra
29 Szerda	Pantal. Beat.	Seraphine	17 Marina	4 35	7 36	31 perczkor este.
30 Csütörtök	Abdon. Szen.	Julitta v.	18 Jácint	4 36	7 35	
31 Péntek	Lojol. Ignác	Ilona vért.	19 Makrina	4 37	7 34	
1 Szombat	Vas. sz. Péter	Vasas Péter	20 Illés	4 39	7 33	

TARTALOM.

Vasárnap. Edvi Illés Pál. — Kakas Márton (ballada) Kis József. — Az istenhegyi székely hőslány (folyt.). Jókai Mór. — Talált régiségek (rajzokkal). Szemere Miklós. — Murány vára (képpel). — Ujabb lendületek a kisedővás körül. Ney Ferencz. — **Tárház:** Kakas Márton a színházban. Irodalom és művészet. Egyházi és iskolai hírek. Ipar, gazdaság. Találmány. Közintézetek, egyletek. Jótékonyaságok. Mi ujság? Egyveleg. Adomák. Szerk. mondanivaló. Heti naptár.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

és Politikai Ujdonságok

1857. július — decemberi folyamára.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK

postán bérmentesen küldve:

A **Vasárnapi Ujság** előfizetési ára fél évre (jul. — decemberig) **2 ft.** — kr.
A **Politikai Ujdonságok** „ „ „ „ „ „ **1 „ 30 „**

☞ Mind a két egymást kiegészítő lap együtt jártatva ☞

fél évre csak 3 forint pengő.

Budapesten házhozhordással fél évre . . . . . **3 ft.** — kr.
A kiadóhivatalból elvitetve fél évre . . . . . **2 „ 30 „**

☞ Tíz előfizetett példányra egy tisztelet-példány adatik. —
A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadóhivatala (Pesten, egyetem-utca 4. sz. a.)

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**